

Sygn. akt I C 651/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2017 roku

Sąd Rejonowy w Człuchowie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Rejonowego Marek Osowicki

Protokolant sekretarz sądowy Grażyna Pałubicka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 października 2017 roku w C.

sprawy

z powództwa C. D. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa Zakładowi Karnemu w C.

o zadośćuczynienie

oddala powództwo.

Pobrano opłatę kancelaryjną

w kwocie zł – w znakach

opłaty sądowej naklejonych

na wniosku.

Sygn. akt I C 651/16

UZASADNIENIE

Powód C. D. (1) wniósł do Sądu Rejonowego w Koszalinie powództwo przeciwko Skarbowi Państwa Zakładowi Karnemu w C. o zasądzenie na jego rzecz kwoty 15 000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za poniesione straty moralne, nieludzkie traktowanie, odbywanie kary w złych, niegodnych i nieludzkich warunkach oraz poniesionych stratach w zdrowiu psychicznym.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, iż domaga się zadośćuczynienia w oparciu o art. 24 k.c. oraz art. 448 k.c., albowiem w okresie od 14 maja 2015 roku do dnia 10 sierpnia 2016 roku (wyłączając okres od dnia 09 listopada 2015 roku do dnia 01 grudnia 2015 roku) doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, w szczególności przez: osadzanie go w celach, które nie spełniały żadnych norm, nie tylko w kwestii metrażu przypadającego na jedną osobę, ale także pod kątem odpowiedniego wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy (stare, zagrzybiałe materace, koce, pościel), sufitów; odłączanie w celach – zarówno w dzień, jak i w nocy – napięcia elektrycznego w gniazdkach; brak dezynfekcji i deratyzacji, co spowodowało pojawienie się w celach insektów; osadzenie powoda w celi z osadzonymi chorującymi na żółtaczkę typu C, HCV oraz choroby psychiczne; brak higieny oraz przedziałów w łaźni w oddziałach mieszkalnych (zwłaszcza w pawilonach (...) i (...)); bezprawne potrącanie 10% przymusowej składki na fundusz postpenitencjarny dla osób zatrudnionych w Zakładzie Karnym w C.. Powód podkreślał, iż pozwany naruszał i łamał przepisy prawa, chociażby poprzez umieszczanie pozwanego w celach w ogóle niedostosowanych do lokowania w nich osób, często umieszczano go w celach przeludnionych, z osobami o różnym stopniu demoralizacji i patologii, co miało uboczne skutki w psychice

i zdrowiu powoda. Zaznaczył, iż warunki na oddziale mieszkalnym (...), w którym przebywał na samym początku były w miarę możliwe, jednak po przeniesieniu w sierpniu 2015 roku na oddział (...), rozpoczęło się piekło, powód wykańczał się psychicznie. Wskazywał, iż został osadzony na celi jednoosobowej z dwoma innymi współosadzonymi, przy czym jeden z nich był chory na żółtaczkę typu C, HCV. Powód bał się o własne zdrowie, bał się przebywać w tej celi, nie chciał wchodzić do niej dobrowolnie, bał się korzystać z kąpielni sanitarnego, zwłaszcza że ten współosadzony nie dbał o higienę osobistą, drapał się do krwi i miał problemy psychiczne, a cela była zagrzybiała. Liczne prośby o przeniesienie nie przynosiły rezultatu, dopiero po miesiącu wychowawca przeniósł powoda na inną celę, gdzie również znajdował się osadzony chory na żółtaczkę typu C, HCV. Powód z tego powodu potrzebował wsparcia i pomocy psychologa, ale do dnia wniesienia pozwu jej nie otrzymał. Powód podkreślił, iż wysokość zadośćuczynienia jest adekwatna do możliwości finansowych pozwanego, kwota ta pozwoli powodowi na uzyskanie godziwej satysfakcji niematerialnej, a także na nabycie pewnych dóbr, których posiadanie zrekompensuje negatywne doświadczenia związane z niewłaściwymi i niehumanitarnymi warunkami w pozwanej jednostce penitencjarnej.

Postanowieniem z dnia 20 września 2016 roku wydanym w sprawie VIII C 757/16 Sąd Rejonowy w K. przekazał rozpoznanie sprawy do Sądu Rejonowego w C. jako właściwemu miejscowo.

Postanowieniem z dnia 22 lutego 2017 roku wydanym w sprawie I C 651/16 Sąd Rejonowy w C. zwolnił powoda C. D. (1) w całości od kosztów sądowych.

Pozwany Skarb Państwa Zakład Karny w C. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości jako bezzasadnego.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew podniósł, iż powód od dnia 14 maja 2015 roku osadzony był w Zakładzie Karnym w C., gdzie nie przebywał w warunkach przeludnienia. Wyjaśnił, iż wszystkie cele wyposażone były w sprzęt kwaterunkowy zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, przy czym w przypadku stwierdzenia zużycia składników wyposażenia cel, wymieniane są one na zdatne do użytku lub nowe. Wymiana materacy, koców oraz odzieży skarbowej znajdujących się w celach mieszkalnych następuje na każdy wniosek osadzonego złożony do kwatermistrza oddziałowego, ponadto ręczniki, ścierki, prześcieradła wymieniane są w pawilonach mieszkalnych raz w tygodniu na całe, czyste i zdatne do użytku bądź nowe. Odnosząc się do zarzutu wyłączania energii elektrycznej, pozwany wskazał, iż energia elektryczna dostarczana jest do cel mieszkalnych bez przerw w przesyle, a usterki zgłaszane przez osadzonych, oddziałowych, wychowawców, komisję wizytującą wszystkie pomieszczenia pawilonów – są naprawiane, usuwane przez służbę konserwacyjno – remontową działu kwatermistrzowskiego. Jeśli chodzi o robactwo w celach, to przyczyną jego wystąpienia może być nie przestrzeganie higieny przez osadzonych, jednak gdy taki przypadek zostanie zgłoszony, to stosowane są odpowiednie środki chemiczne. W przypadku wystąpienia wszy, osadzeni kierowani są do lekarza, a wyposażenie (materace, koce, pościel i ubrania) są wymieniane na czyste. Zakład Karny w C. miał i ma podpisane umowy w zakresie usług deratyzacji, dezynfekcji i dezynsekcji, przy czym porządek w celach mieszkalnych utrzymywany winien być przez samych osadzonych przy pomocy otrzymywanych środków czystości, których ilość regulowana była rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Co do zarzutu braku przesłan między natryskami w łaźni, wymóg ten nie został przewidziany w wytycznych nr 3 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 04 października 2011 roku w sprawie wymagań technicznych i ochronnych dla pawilonów zakwaterowania osadzonych. Natomiast odnosząc się do zarzutu osadzania powoda z osobami chorymi na żółtaczkę typu C, HCV oraz choroby psychiczne, pozwany podkreślił, iż wychowawcy nie posiadają informacji o stanie zdrowia osadzonych, a zwłaszcza o nosicielstwie wirusa HCV, albowiem są to dane wrażliwe, dostępne tylko dla funkcjonariuszy Służby Zdrowia. Ponadto powód przebywając w Zakładzie Karnym w C. miał możliwość korzystania z: radia i telewizji, książek znajdujących się w bibliotece centralnej zakładu karnego, codziennie dostarczanej do oddziałów mieszkalnych prasy, wszelkich imprez organizowanych przez referat K.O. w C. w postaci koncertów, przedstawień, wystaw, spotkań z artystami, prezentacji, różnego rodzaju konkursów ogólnopolskich, korzystania z usług religijnych poza obrębem oddziału mieszkalnego w postaci nabożeństw, katechez, spotkań z grupami wyznaniowymi, 2 razy w tygodniu mógł korzystać ze świetlicy do zajęć

sportowych, która jest wyposażona w niezbędny sprzęt do rekreacji ruchowej oraz świetlicy pawilonowej, w której znajduje się stół do tenisa stołowego, TV, mógł uczęszczać na zajęcia sportowe na placu sportowym, gdzie zajęcia odbywają się na świeżym powietrzu, osadzeni mogą grać w gry zespołowe jak piłka nożna, siatkówka, koszykówka, korzystać z urządzeń rekreacyjnych znajdujących się w obiekcie (zgodnie z tygodniowym planem zajęć sportowych w Zakładzie Karnym w C., przy czym uczestnictwo w zajęciach sportowych uzależnione jest od pozytywnej opinii lekarskiej). Co do zarzutu dokonywania potrąceń na fundusz postpenitencjarny, pozwany poinformował, iż powód zatrudniony był na podstawie umowy o dzieło w „M. (...)” i z tego tytułu uzyskał dochód w miesiącach lipiec i sierpień 2015 roku. Rozliczenie osób pozbawionych wolności następuje na zasadach ogólnych wynikających z ustawy o ubezpieczeniach społecznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ponadto stosuje się przepisy art. 125 kodeksu karnego wykonawczego. Z przypadającego skazanemu wynagrodzenia za pracę, po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, wolne jest w każdym czasie od egzekucji 60%.

Pozwany w piśmie procesowym z dnia 07 kwietnia 2017 roku wyjaśnił, iż powód nie zgłaszał problemów ze zdrowiem psychicznym, jak również nie prosił o skierowanie do P. (...) lub na wizytę do psychologa. W czasie pobytu w jednostce pozwanego nie stwierdzono u powoda chorób o charakterze przewlekłym.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód C. D. (1) odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w C. (z przerwą w okresie od 09 listopada 2015 roku do dnia 01 grudnia 2015 roku, kiedy to przebywał w Areszcie Śledczym w K.) w następujących terminach i celach:

- od dnia 14 maja 2015 roku do dnia 10 czerwca 2015 roku w pawilonie (...), w celi nr (...) o powierzchni 10,20 m⁽²⁾ (dla 3 osadzonych),
- od dnia 10 czerwca 2015 roku do dnia 01 września 2015 roku w pawilonie (...), w celi nr (...) o powierzchni 10,20 m⁽²⁾ (dla 3 osadzonych),
- od dnia 01 września 2015 roku do dnia 11 września 2015 roku w pawilonie (...), w celi nr (...) o powierzchni 8,05 m⁽²⁾ (dla 2 osadzonych),
- od dnia 11 września 2015 roku do dnia 24 września 2015 roku w pawilonie (...), w celi nr (...) o powierzchni 13,59 m⁽²⁾ (dla 4 osadzonych),
- od dnia 24 września 2015 roku do dnia 09 listopada 2015 roku w pawilonie (...), w celi nr (...) o powierzchni 23,60 m⁽²⁾ (dla 7 osadzonych),
- od dnia 01 grudnia 2015 roku do dnia 11 stycznia 2016 roku w pawilonie (...), w celi nr (...) o powierzchni 16,04 m⁽²⁾ (dla 5 osadzonych),
- od dnia 11 stycznia 2016 roku do dnia 17 lutego 2016 roku w pawilonie (...), w celi nr (...) o powierzchni 10,42 m⁽²⁾ (dla 3 osadzonych),
- od dnia 17 lutego 2016 roku do dnia 06 maja 2016 roku w pawilonie (...), w celi nr (...) o powierzchni 8,55 m⁽²⁾ (dla 2 osadzonych),
- od dnia 06 maja 2016 roku do dnia 29 czerwca 2016 roku w pawilonie (...), w celi nr (...) o powierzchni 16,04 m⁽²⁾ (dla 5 osadzonych),
- od dnia 29 czerwca 2016 roku do dnia 13 lipca 2016 roku w pawilonie (...), w celi nr (...) o powierzchni 10,42 m⁽²⁾ (dla 3 osadzonych),

- od dnia 13 lipca 2016 roku do dnia 10 sierpnia 2016 roku w pawilonie (...), w celi nr (...) o powierzchni 13,10 m⁽²⁾ (dla 4 osadzonych).

(dowód: przeglądarka historii rozmieszczenia skazanego C. D. (1) k. 55)

W celach pawilonu (...) i (...), w których przebywał powód, w okresie od 14 maja 2015 roku do 10 sierpnia 2016 roku nie stwierdzono jakichkolwiek usterek. Żaden z osadzonych w tych celach, jak również sam powód, nie zgłaszał próśb, uwag czy skarg do warunków panujących w tych celach.

(dowód: protokoły z wizytacji wszystkich pomieszczeń pawilonu A z dnia 19/08/2016r. k. 41, z dnia 20/07/2016r. k. 42, z dnia 21/06/2016r. k. 43, z dnia 16/05/2016r. k. 44, z dnia 18/04/2016r. k. 45, z dnia 21/03/2016r. k. 46, z dnia 23/02/2016r. k. 47, z dnia 18/01/2016r. k. 48, z dnia 09/12/2015r. k. 49, protokoły z wizytacji wszystkich pomieszczeń pawilonu H z dnia 27/11/2015r. k. 50, z dnia 29/10/2015r. k. 51, z dnia 27/11/2015r. k. 52)

Energia elektryczna dostarczana jest do cel mieszkalnych bez przerw w przesyle, natomiast jakiegokolwiek usterki zgłaszane przez osadzonych, oddziałowych, wychowawców czy komisję wizytującą wszystkie pomieszczenia pawilonów są naprawiane, usuwane przez służbę konserwacyjno – remontową działu kwatermistrzowskiego.

Materace, koce i odzież skarbowa znajdujące się w celach mieszkalnych (przypisane personalnie do każdego osadzonego) wymieniane są na każdy wniosek osadzonego złożony do kwatermistrza oddziałowego. Wymiana ręczników, ścierek, prześcieradeł dokonywana jest w pawilonach mieszkalnych raz w tygodniu na całe czyste oraz zdatne do użytku bądź nowe. W przypadku stwierdzenia zużycia składników wyposażenia cel, wymieniane są one na zdatne do użytku lub nowe.

(bezsporne)

Każdy z osadzonych ma obowiązek dbać o higienę i czystość panującą w swojej celi przy pomocy otrzymywanych środków czystości. W tym celu otrzymuje od administracji zakładu karnego następujący asortyment – według zgłoszonego zapotrzebowania, na okres 1 miesiąca:

- 100 gram mydła toaletowego,
- 40 gram kredu do golenia,
- 2 sztuki nożyków do golenia,
- 200 gram proszku do prania,
- 1 szczoteczkę do zębów na 3 miesiące,
- 60 gram pasty do zębów,
- 2 rolki papieru toaletowego,
- 100 mililitrów szamponu do włosów,
- 200 mililitrów płynu do mycia naczyń,
- 0,5 litra do celi 1-4 osobowej płynu do mycia uniwersalnego,
- płyn do WC – według potrzeb,
- płyn do mycia szyb – według potrzeb.

W przypadku pojawienia się insektów w celi, stosowane są odpowiednie środki chemiczne. Również w sytuacji wystąpienia wszy, osadzeni kierowani są do lekarza, a wyposażenie (materace, koce, pościel i ubrania) są wymieniane na czyste. Zakład Karny w C. ma podpisane umowy w zakresie usług deratyzacji, dezynfekcji i dezynsekcji.

(bezsporne)

Zakład Karny w C. umożliwia korzystanie powodowi – jak każdemu osadzonemu – z:

- radia i telewizji
- książek znajdujących się w bibliotece centralnej zakładu karnego
- codziennie dostarczanej do oddziałów mieszkalnych prasy, którą przekazuje między celami oddziałowy pełniący w danym dniu służbę,
- wszelkich imprez organizowanych przez referat K.O. w C. w postaci koncertów, przedstawień, wystaw, spotkań z artystami, prezentacji oraz konkursów ogólnopolskich organizowanych przez inne jednostki penitencjarne z całej Polski, o których osadzeni są informowani w formie papierowej (komunikatu) wywieszanego we wszystkich pawilonach mieszkalnych na tablicach ogłoszeń oraz emitowane w telewizji zakładowej,
- korzystania z posług religijnych poza obrębem oddziału mieszkalnego w postaci nabożeństw, katechez, spotkań z grupami wyznaniowymi
- 2 razy w tygodniu mógł korzystać ze świetlicy do zajęć sportowych, która jest wyposażona w niezbędny sprzęt do rekreacji ruchowej oraz świetlicy pawilonowej, w której znajdował się stół do tenisa stołowego, TV.

Powód ma możliwość uczęszczania również na plac sportowy, gdzie zajęcia odbywają się na świeżym powietrzu, osadzeni mogą grać w zespołowe gry jak piłka nożna, siatkówka, koszykówka, korzystać z urządzeń rekreacyjnych znajdujących się w obiekcie (zgodnie z tygodniowym planem zajęć sportowych w Zakładzie Karnym w C.), przy czym uczestnictwo w zajęciach sportowych uzależnione jest od pozytywnej opinii lekarskiej.

(bezsporne, nadto dowód: pismo z dnia 06/03/2016r. k. 53-54)

W czasie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w C., w dwóch celach powód przebywał z osobami chorującymi na HCV. W pierwszym przypadku o chorobie współosadzonego dowiedział się od innych osadzonych, przy czym informację tę potwierdził powodowi sam chory. Natomiast w drugim przypadku o chorobie współosadzony powiedział powodowi osobiście.

(bezsporne, nadto: wyjaśnienia powoda na rozprawie w dniu 17 maja 2017 roku w okresie od 00:01:30 do 00:13:50)

Powód nie zgłaszał problemów ze zdrowiem psychicznym, jak również nie prosił o skierowanie do P. (...) oraz psychologa. Nie stwierdzono u niego także chorób o przebiegu przewlekłym.

(dowód: pismo Dyrektora Szpitala i Ambulatorium ZK w C. z dnia 30/03/2017r. k. 64, książka zdrowia osadzonego C. D. k. 65-72)

W dniach 11 czerwca 2015 roku i 24 czerwca 2015 roku powód w Zakładzie Karnym w C. zawarł z M. (...) Sp. z o.o. s.k. z siedzibą w P. umowę o dzieło, za które otrzymał odpowiednio wynagrodzenie brutto w kwocie 403,56 zł i 252,64 zł. Z wynagrodzenia powoda potrącano 10% na fundusz pomocy postpenitencjarnej, 25% na fundusz aktywizacji zawodowej, kwotę uzyskania przychodu oraz podatek od wynagrodzenia.

(porównaj: rachunek do umowy o dzieło z dnia 02/07/2015r. k. 7, rachunek do umowy o dzieło z dnia 03/08/2015r. k. 8)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Precyzując rodzaj naruszonych dóbr, które – zdaniem powoda – uzasadnia roszczenie o zadośćuczynienie, powołał się on na akty o charakterze międzynarodowym, jak i wewnętrznym. Należy więc ostatecznie dojść do wniosku, iż w opinii powoda zachowanie pozwanego naruszyło jego dobro osobiste w postaci godności osoby ludzkiej oraz zdrowia psychicznego.

Na gruncie prawa polskiego można uzasadnić żądanie powoda z tytułu zadośćuczynienia regulacją wynikającą z art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c., bowiem pozwany zobowiązany był do zapewnienia powodowi takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i zdrowie psychiczne nie doznałyby istotnego uszczerbku.

Przesłanką odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych jest bezprawność tj. sprzeczność z przepisami albo zasadami współżycia społecznego. Zaznaczyć jednak należy, że pewne niedogodności są związane z pozbawieniem wolności. W związku z powyższym, z uwagi na zastrzeżenia powoda należy rozważyć czy jego zarzuty stanowią naruszenie w/w norm, czy jednak dolegliwości, z którymi nie będzie związana odpowiedzialność pozwanego.

Dla przyjęcia odpowiedzialności za zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych zgodnie z art. 24 k.c. konieczne jest zaistnienie 3 przesłanek, a więc oprócz bezprawności działania sprawcy również dwie inne przesłanki takie jak:

1. istnienia dobra osobistego podlegającego ochronie
2. jego naruszenia lub zagrożenia.

Bezprawność działania pozwanego jest objęta domniemaniem prawnym, co oznacza, że powód nie musi jej wykazywać. Samo zaś stwierdzenie bezprawności zachowania pozwanego jest tylko jedną z trzech przesłanek jego odpowiedzialności. Nie może więc samo przez się prowadzić do odpowiedzialności pozwanego. Odpowiedzialność ta powstaje dopiero z chwilą jednoczesnego spełnienia powyższych trzech przesłanek.

Zgodnie z ogólną zasadą dowodową wyrażoną w art. 6 k.c. w przedmiotowej sprawie ciężar wykazania istnienia dobra osobistego podlegającego ochronie oraz faktu jego naruszenia spoczywał na powodzie jako osobie, która z faktów tych wywodzi określone skutki prawne. Sąd tylko wyjątkowo winien ingerować w przebieg postępowania dowodowego dopuszczając dowody z urzędu, które to uprawnienie wynika z treści przepisu art. 232 k.p.c. Zgodnie bowiem z przyjętą linią orzecznictwa obowiązek wskazania dowodów, potrzebnych dla rozstrzygnięcia sprawy, obciąża przede wszystkim strony (por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 października 1996 r., III CKN 6/96, OSNC 1997/3/29).

W niniejszej sprawie – pomimo pouczenia powoda o obowiązkach procesowych, w tym wykazania okoliczności, z których strona wywodzi skutki prawne (porównaj: protokół rozprawy z dnia 17 maja 2017 roku w sprawie I Cps 31/17) – powód nie sprostał temu ciężarowi i nie wykazał podnoszonych przez siebie okoliczności, z których wywodził roszczenie, albowiem nie zaferował jakiegokolwiek dowodu, który potwierdzałby jego zarzuty zawarte w pozwie, a które odnosiłyby się do okresu odbywania przez niego kary pozbawienia wolności w jednostce pozwanego.

Przystępując do oceny zarzutów podniesionych przez powoda, przede wszystkim podkreślić należy, iż obecnie brak jest przepisów rangi międzynarodowej, które regulowałyby ściśle kwestię warunków bytowych osób pozbawionych wolności. Jednakże każde Państwo musi zapewnić osadzonym godziwe warunki odbywania kary pozbawienia wolności. Jest to jeden z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, które znajduje wyraz w normach prawa międzynarodowego. Każda osoba pozbawiona wolności musi być traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka (art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966r. (Dz. U. 1977r., Nr 38, poz. 167). W związku z powyższym nie budzi wątpliwości, że każda osoba pozbawiona wolności ma prawo być osadzona w zakładzie karnym

w godziwych i humanitarnych warunkach, gdzie nie jest naruszona godność ludzka oraz nie jest zagrożone zdrowie. Warunki takie gwarantuje również Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 40, 41 ust. 4 i art. 47.

Zasady odbywania kary pozbawienia wolności w Polsce reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku kodeks karny wykonawczy, dalej określana jako k.k.w. (Dz.U. Nr 90 poz. 557 z późniejszymi zmianami). Szczególne znaczenie z punktu widzenia zarzutów podniesionych przez powoda ma art. 110 § 2 k.k.w., w jego ramach ustawodawca zagwarantował, iż w celach mieszkalnych powierzchnia przypadająca na jednego skazanego nie może wynosić mniej niż 3m², cele muszą być wyposażone w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ świeżego powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, a także oświetlenie. Jedynie w szczególnie uzasadnionych i okresowych wypadkach przepis art. 110 § 2a-2i k.k.w. przewiduje możliwość ograniczenia wielkości powierzchni celi. Jednak w niniejszej sprawie żaden z tych wypadków nie miał miejsca.

Realizując delegację ustawową z art. 249 § 3 ust. 2 k.k.w. Minister Sprawiedliwości rozporządzeniem z dnia 28 stycznia 2014 roku (Dz.U. z 2014r. poz. 200) – obowiązującym w okresie, w którym doszło – zdaniem powoda – do naruszenia jego dóbr osobistych, określił w sposób szczególny warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. W jego ramach uregulował kwestię przyznawanej więźniom odzieży, obuwia, pościeli, środków higieny, konserwacji oraz sprzętu stołowego, jak też normy wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy cel mieszkalnych oraz innych pomieszczeń w zakładach karnych.

Reasumując, rozporządzenie to do dnia 31 grudnia 2016 roku, a od 01 stycznia 2017 roku rozporządzenie z dnia 19 grudnia 2016 roku wraz z powołanym przepisem k.k.w. jest podstawowym aktem prawnym gwarantującym więźniom w Polsce przewidziane przez polskiego ustawodawcę tzw. standardy odbywania kary pozbawienia wolności. Są one sui generis idealnym wzorcem polskiego ustawodawcy, który powinien być każdorazowo zapewniony osobom osadzonym, jako gwarancja zapewnienia pewnej równowagi pomiędzy prawami jednostki a koniecznością ich ograniczenia dla potrzeb ogółu.

Zastrzec jednak należy, iż samo naruszenie powyższych norm nie może prowadzić do konstatacji, iż doszło do naruszenia konkretnego dobra osobistego. Brak jest w tym zakresie w opinii Sądu automatyzmu. Dobro osobiste samo w sobie bowiem nie jest wprost powiązane z normą prawną gwarantującą minimalne standardy dla osób odbywających karę pozbawienia wolności. Normy te mają jedynie gwarantować przestrzeganie dóbr osobistych. Ich naruszenie nie musi oznaczać, iż konkretne dobro osobiste rzeczywiście zostało naruszone, niewątpliwie jednak może prowadzić do takiegoż ustalenia in concreto.

W tym miejscu podkreślić należy, iż orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – na które ogólnikowo powołuje się powód w treści uzasadniania pozwu – wydane na tle art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności wskazują na koniunkcję elementu nienormatywnej wielkości celi, w której jest osadzona osoba odbywająca karę pozbawienia wolności z innymi warunkami bytowymi (orzeczenia ETPCz z 29 kwietnia 2003r. skarga nr 38812/97 , z 11 marca 2004r. skarga nr 40653/98 , z 16 grudnia 1999 skarga nr 24724/94 i wyrok z 19 kwietnia 2001r. skarga nr 28524/95). Tak więc dla oceny czy nastąpiło naruszenie art. 3 Konwencji konieczne jest kompleksowe zbadanie warunków pobytu skazanego. Dopiero ustalenie, że przeważająca większość elementów składających się na ogół warunków i rygorów pobytu podlega negatywnej kwalifikacji może stanowić o naruszeniu tego przepisu. Ocenie poddać należy więc nie tylko powierzchnię celi, ale również liczbę i płeć osób w niej osadzonych, warunki sanitarne, możliwość zachowania prywatności, ilość czasu spędzanego poza celą, możliwość korzystania z zajęć sportowych, możliwość pracy, wiek, stan zdrowia, następstwa psychiczne i fizyczne. Istotne jest również czy traktowanie skazanego uznane za poniżające było zamierzone, czy doszło do negatywnych następstw ewentualnego naruszenia w osobowości i zdrowiu poszkodowanego. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka kładzie nacisk na obiektywną ocenę przyczyn, skutków i zamiaru, nie zaś subiektywne odczucie dyskomfortu osadzonego.

Traktowanie humanitarne to takie obchodzenie się z osobą pozbawioną wolności, które uwzględnia i respektuje pewne minimalne potrzeby każdego człowieka, odnosząc je do przeciętnych standardów danego społeczeństwa (vide:

P. Sarnecki, komentarz do art. 41 Konstytucji RP (w:) L. Garlicki (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. III, Warszawa 2003, s. 8)

Stosowanie przepisów wynikających z zasady humanizmu nie oznacza jednak rezygnacji z zasadniczego założenia, w świetle którego osoba skazana musi ponieść określoną dolegliwość. Z uwzględnieniem osobowości każdego człowieka należy od niego wymagać poddania się niejednokrotnie nawet surowym rygorom oraz ograniczeniom, które wynikają z **istoty kary**.

Zważywszy na powyższe podkreślić należy, iż przy ocenie czy doszło do naruszenia dobra osobistego każdorazowo koniecznym jest kompleksowe zbadanie wszystkich warunków pobytu skazanego w zakładzie karnym. Powód w procesie dowodzenia nie może więc ograniczyć się jedynie do wykazania nieznacznych odstępstw od przyjętych przepisów. Te bowiem, jak zaznaczono, co do zasady nie mogą świadczyć o naruszeniu tegoż dobra. Powód mógł wykazać powyższe fakty wszelakimi dowodami. W przypadku zaś skutecznego wykazania naruszenia dobra osobistego pozwany mógłby zwolnić się z odpowiedzialności dopiero poprzez wykazanie, iż jego działanie (zaniechanie) nie miało charakteru bezprawnego – tj. było zgodne z wiążącym go prawem (domniemanie bezprawności działania).

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż w świetle całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie powód nie wykazał naruszenia jakiegokolwiek dobra osobistego. Powód – w okresie odbywania kary pozbawienia wolności w pozwanej jednostce penitencjarnej – nie przebywał w warunkach przeludnienia i miał zapewnione minimum 3 m² powierzchni celi do swojej dyspozycji. Same przeciwne twierdzenia powoda, nie stanowiły natomiast skutecznego dowodu na poparcie tezy o osadzeniu w warunkach przeludnienia. Zgodnie z obowiązującym zarządzeniem nr 7/2012 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 30 stycznia 2012 roku, do powierzchni celi nie wlicza się wnęki okiennej i grzejnikowej, a także powierzchni poza kratami wewnętrznymi oraz wydzielonych kąteków sanitarnych. Samo subiektywne odczucie powoda, iż przebywanie w celi, której powierzchnia nie odpowiada standardom dotyczącym wielkości, albowiem powierzchnia pod łózkami nie powinna być wliczona w ogólną powierzchnię metrażu pomieszczenia mieszkalnego, nie może stanowić, iż naruszone zostało dobro osobiste powoda. Z uwagi na fakt, iż powód nie wykazał okoliczności przeludnienia w celach, w których przebywał, nie wykazał tym samym naruszenia przepisu art. 110 § 2 k.k.w.

Nadto wskazać należy, że sam powód przedstawiając okoliczności dotyczące warunków panujących w celach rozbieżnie wskazywał okoliczności z tym związane. W treści uzasadnienia pozwu powód wskazywał bowiem, iż początkowo osadzany był w celach pawilonu (...), gdzie panowały w miarę dobre warunki. Jednak później powód przeniesiony został do cel znajdujących się najpierw w pawilonie (...), a potem w pawilonie (...). Zdaniem powoda – oprócz małego metrażu – wyposażenie tych cel w sprzęt kwaterunkowy było nieodpowiednie, cele i materace były zagrzybione, odłączano napięcie elektrycznego w gniazdkach w nocy, jak i w dzień, na podłogach pojawiały się insekty. Nadto po przeniesieniu z pawilonu (...), został osadzony w celi razem z osobą chorą na żółtaczkę typu C, HCV i mnóstwo innych chorób. Później – w wyniku licznych prośb – został przeniesiony do celi, w której również przebywała osoba chora na HCV.

Natomiast w trakcie informacyjnego wysłuchania powoda na rozprawie w dniu 17 maja 2017 roku powód zarzucał pozwanemu przede wszystkim osadzanie w celach, w których nie zachowano metrażu. Zdaniem powoda cele, które według pozwanego są 3-osobowe, powinny być przeznaczone dla 1-2 osadzonych. Co do pozostałych warunków panujących w celach, powód oświadczył, iż nie były złe, z wyjątkiem celi nr 9, w której osadzony został z osobą zarażoną HCV. Cella ta była zagrzybiona na większości sufitu, po podłodze chodziły mrówki i pancerniki, za ścianą słychać było drapanie szczurów, a wykładzina była poprzecinana. Powodowi nie odpowiadało również ponowne osadzenie go w innej celi z chorym na HCV. Powód nie podniósł innych zarzutów do warunków panujących w celach, twierdził, że – oprócz metrażu – nie były złe. (porównaj: wyjaśnienia powoda na rozprawie w dniu 17/05/2017r. w okresie od 00:01:30 do 00:13:50).

Na poparcie wywodzonych przez siebie okoliczności powód nie przedstawił dowodów pozwalających na ustalenie, że wywodzone przez niego okoliczności dotyczące warunków panujących w celach, zwłaszcza w celi nr 9, miały miejsce.

Wręcz przeciwnie z zaproponowanego przez pozwanego materiału dowodowego wynika, iż podczas komisyjnych wizytacji pawilonów, w szczególności pawilonu (...) i (...), do cel, w których przebywał powód, w okresie od 14 maja 2015 roku do 10 sierpnia 2016 roku nie było żadnych zastrzeżeń, skarg bądź uwag, w szczególności powód nie zgłosił takich skarg, nie stwierdzono również żadnych usterek (dowód: protokoły k. 41-52). Powód nie wykazał, aby sufit w którejs z cel, w których przebywał, był zagrzybiony; aby w celach pojawiały się insekty; a także aby w jakiegokolwiek celi brakowało sprzętu kwaterunkowego bądź środków niezbędnych do utrzymywania czystości w celach. Nie przedłożył również żadnego dowodu, z którego wynikałoby, iż w gniazdkach elektrycznych odłączano prąd bądź zmniejszano w nich napięcie.

Zdaniem Sądu, dobra osobiste powoda nie zostały naruszone także na skutek korzystania z łaźni, w której brak jest przegród czy parawanów. Powód oprócz ogólnego twierdzenia, iż w łaźni brak jest przedziałów, nie twierdził, że naruszało to jego godność czy intymność. Należy zresztą zauważyć, że w trakcie wyjaśnień powód nie wspomniał w ogóle o tej okoliczności. Zdaniem Sądu świadczy to o tym, iż okoliczność korzystania z łaźni nie stanowiła dla powoda tego rodzaju uciążliwości, jaki świadczyłby o naruszeniu przez pozwanego dóbr osobistych.

Podkreślić natomiast wymaga fakt, iż zgodnie z obowiązującymi normami wynikającymi z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 roku (Dz.U 2014r. poz. 200) w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych – powód miał zapewnioną odzież, pościel, środki higieny, sprzęt stołowy, również cele, w których przebywał, wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy oraz w inne przedmioty. Dodatkowo podczas odbywania kary pozbawienia wolności powód miał zapewniony: dostęp do posług religijnych, do służby zdrowia, telewizji, biblioteki i prasy, spaceru, łaźni, zajęć sportowych, siłowni oraz miał możliwość korzystania z okresowo organizowanych konkursów i imprez kulturalnych (bezsporne).

Odnosząc się do zarzutu narażenia powoda na utratę zdrowia w związku z osadzeniem go z osobami zakażonymi wirusem HCV, zaznaczyć należy, iż powód w toku niniejszego procesu nie wykazał, aby jego życie lub zdrowie zostało w jakikolwiek sposób narażone na zakażenie, w szczególności przez osadzenie go w jednej celi z osobą zakażoną wirusem HCV. Wręcz przeciwnie, z wyjaśnień powoda złożonych w niniejszej sprawie wynika, iż powód wiedział o chorobach osadzonych razem z nim współwięźniów. Powód wyjaśnił bowiem, iż co prawda o chorobie pierwszego ze współosadzonych dowiedział się od innych osadzonych, zaś w drugim przypadku zarażony współosadzony sam poinformował powoda o swojej chorobie. Dlatego też z wyjaśnień powoda jednoznacznie wynika, że posiadał on wiedzę na temat choroby współosadzonych i mógł zachowywać odpowiednią ostrożność. Zauważyć również należy, iż sam fakt umieszczenia powoda w jednej celi z osobami zarażonymi, nie może już sam przez się potwierdzać tezy, że doszło do naruszenia prawa. Zarażony tym wirusem nie wymaga izolacji. Do zakażenia wirusem HCV może dojść dopiero podczas bezpośredniego kontaktu z zakażoną krwią nosiciela. Wtedy gdy zakażona krew nosiciela tego wirusa dostaje się do naszego krwioobiegu. Nie ma jednak możliwości zakażenia się od nosiciela podczas normalnych kontaktów codziennych. Nadto, nie zostało wykazane, aby na skutek przebywania w jednej celi doszło do zarażenia powoda lub innego osadzonego. W tej sytuacji, istniały uzasadnione podstawy do przyjęcia, że pozwany zapewniał w tamtym czasie skazanym, w tym także powodowi, odpowiednie warunki higieniczno-sanitarne. Jednocześnie powód nie wykazał, aby osadzenie z osobą zarażoną HCV wiązało się dla niego z krzywdą, nie wykazany został także ewentualny rozmiar takiej krzywdy.

Powód w toku procesu nie wykazał również swoich twierdzeń dotyczących naruszenia zdrowia psychicznego. Powód oprócz stwierdzenia w treści pozwu, iż przebywanie w celi z osobami chorymi na HCV wywołało u niego obawy przed zarażeniem, nie wykazał, iż faktycznie doszło do naruszenia jego zdrowia psychicznego. Dodatkowo z dołączonej do akt sprawy książki zdrowia powoda wynika, iż nie zgłaszał on żadnych objawów związanych z problemami natury psychicznej bądź psychologicznej (dowód: k. 65-72). Powód nie zaproponował jakiegokolwiek dowodu, który potwierdziłby, iż faktycznie doszło do naruszenia zdrowia psychicznego powoda, nie żądał przeprowadzenia dowodu chociażby z opinii biegłego psychiatry lub psychologa, który mógłby ocenić stan zdrowia psychicznego powoda.

Odnosząc się do zarzutu bezprawnego potrącania składek w wysokości 10% na fundusz pomocy postpenitencjarnej, podkreślenia wymaga fakt, iż zatrudnienie skazanych odbywających karę pozbawienia wolności reguluje art. 121 k.k.w.

Zgodnie z tą regulacją skazanego zatrudnia się na podstawie skierowania do pracy albo umożliwia się skazanemu wykonywanie pracy zarobkowej w ramach umowy o pracę, umowy zlecenia, umowy o dzieło, umowy o prace nakładczą lub na innej podstawie prawnej. Zatrudnienie skazanego następuje za zgodą i na warunkach określonych przez Dyrektora Zakładu Karnego, zapewniających prawidłowy przebieg odbywania kary pozbawienia wolności (§ 2 i 3 powołanego artykułu).

W niniejszej sprawie powód wykonywał pracę zarobkową na podstawie umowy o dzieło, zawartej z podmiotem zatrudniającym skazanych. Wynagrodzenie, które przysługuje skazanemu wykonującemu pracę na takich warunkach, jest ograniczane w związku z dokonywanymi potrąceniami. Potrącenia przewidziane zostały m.in. w art. 125 k.k.w. Zgodnie z tym przepisem – w brzmieniu obowiązującym do dnia 01 kwietnia 2017 roku, a znajdującym zastosowanie do wynagrodzenia powoda otrzymanego w lipcu i w sierpniu 2015 roku – z przysługującego skazanemu wynagrodzenia za pracę potrąca się m.in. 10 % na cele Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej.

Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej został powołany na podstawie ustawy z 12 lutego 2010 r. – o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 40, poz. 227 ze zm.), która weszła w życie 1 stycznia 2012 r. (zob. Postulski, KKW. Komentarz, 2016, s. 351; por. jednak również Lelental, KKW. Komentarz, 2012, s. 229). Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej jest funduszem państwowym o charakterze celowym, ukierunkowanym na pomoc pokrzywdzonym i świadkom, przeciwdziałanie przestępczości oraz pomoc postpenitencjarną, działa na podstawie przepisu art. 43 k.k.w., a ponadto – rozporządzenia w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, dysponentem funduszu jest Minister Sprawiedliwości. Środki z Funduszu są przeznaczane m.in. na: pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, szkolenia dla organów prowadzących postępowania karne i ich pracowników podnoszące kompetencje w zakresie postępowania z osobami pokrzywdzonymi przestępstwem i świadkami oraz propagowania alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych; realizację przez jednostki sektora finansów publicznych zadań ustawowych związanych z ochroną interesów osób pokrzywdzonych przestępstwem i świadków, a także wykrywaniem i zapobieganiem przestępczości oraz likwidacją skutków pokrzywdzenia przestępstwem; finansowanie alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych; edukację z zakresu przeciwdziałania przemocy i przestępczości w szczególności funkcjonariuszy Policji i pracowników jednostek oświatowych oraz ochrony zdrowia; pomoc postpenitencjarną osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym, udzielaną przez zawodowych kuratorów sądowych oraz Służbę Więzienną; pomoc psychologiczną świadkom i osobom im najbliższym.

Dokonywanie potrąceń z wynagrodzenia osoby skazanej ma podstawę w powołanych przepisach i nie wymaga uzyskania zgody skazanego na ich dokonanie. Przypadające skazanemu wynagrodzenie to **kwota pozostała po dokonaniu potrąceń z wynagrodzenia** składek na ubezpieczenie społeczne, kwoty na Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej i kwoty na Fundusz Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywieźniennych Zakładów Pracy, a także zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

Mając na względzie całokształt warunków odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w C., w ocenie sądu nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci zdrowia psychicznego czy godności osobistej w stopniu uzasadniającym zasądzenie mu zadośćuczynienia od Skarbu Państwa. Przy ocenie warunków odbywania kary pozbawienia wolności należy bowiem mieć na uwadze przeciętne warunki bytowe i standard życia w kraju, poziom służby zdrowia oraz stan zamożności państwa. O naruszeniu godności skazanego z prawem do ochrony prawnej można mówić dopiero wtedy, gdy cierpienia i upokorzenie przekraczają konieczny element cierpienia wpisanego w odbywanie kary pozbawienia wolności.

W niniejszej sprawie pozwany Zakład Karny w C. dba o zachowanie warunków bytowych osadzonych zgodnie z obowiązującymi normami, w tym o zaspakajanie potrzeb zdrowotnych, kulturalnych, religijnych czy fizycznych skazanych, co potwierdzają dołączone przez pozwanego do odpowiedzi na pozew pisma.

Nadto w ocenie Sądu brak jest podstaw do stwierdzenia, iż doszło do bezprawnego potrącenia 10% kwoty wynagrodzenia na poczet Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej.

W konsekwencji stwierdzić należy, że niezasadne okazało się żądanie powoda ochrony w oparciu o art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. i żądanie zadośćuczynienia, wobec czego sąd oddalił jego powództwo.